

Periode, at Aktieselskabsformen breder sig mere og mere i Industrien og Bankvæsenet. Endnu midt i 80erne var det fortrinsvis Jernbanerne, der var baserede paa Aktiekapital. Deres hele indbetalte Kapital var i 1885 £ 816 Mill., mens alle andre indregistrerede Selskaber kun havde en indbetalt Kapital af £ 495 Mill. I 1912 var ganske vist Jernbanernes Kapital blevet øget til £ 1335 Mill., men alle de andre Selskabers Kapital var øget til £ 2335 Mill. Skønt Trust- og Karteldannelsen ikke havde saa stor Betydning for England som henholdsvis for Amerika og Tyskland, opstod der dog adskillige Combines, og vi præsenteres i det nævnte Kapitel for de vigtigste Eksemplarer af Arten. Samtidig med denne Kapitalkoncentration havde ogsaa Forbrugsforeningerne en blomstrende Udvikling, navnlig i Englands nordlige Egne, en Udvikling, som ogsaa her skildres i Sammenhæng.

Længere end til 1914 vover Professor Clapham sig ikke frem i sin egentlige Fremstilling. Men han tilføjer dog en Epilog paa godt 40 Sider om Tiden 1914—29. Det er naturligvis ikke Alverden, der kan komme med i en saa kort Oversigt. Men ogsaa her findes dog et ikke lille Talmateriale, som paa adskillige Punkter tillader en at se Krigens og Efterkrigstidens perturbierende eller inciterende Virkninger paa det økonomiske Livs Kræfter. I enkelte Tilfælde faar vi endog Tal helt op til efter 1931. Befolkningskrisen, Bomuldsindustriens og Kulgrubernes langvarige Depression, den ondartede Efterkrigstidsarbejdsløshed og meget andet belyses, om end naturligvis i al Korthed. Derimod behandler Professor Clapham lige saa lidt her som i Hovedafsnittet det Omslag i den britiske økonomiske Politik, som indledes med Chamberlains Forslag om Rigspræference i 1903 og banede sig Vej lidt efter lidt, til England i 1932 gik helt over til et Beskyttelsessystem. Clapham bringer »facts and figures«, mens man derimod vil finde langt mere om de herskende Ideer og de ledende Personer i Brentanos Skildring af Englands økonomiske Historie.

Men i Begrænsningen viser Mesteren sig. Den almindelige engelske Historie, ogsaa Fremstillingen af de økonomiske og sociale Ideer, som har behersket Statsmændene, kan man let finde andensteds. Men Professor Claphams Bedrift ligger i, at han som ingen anden har opmaalt Terrænet og gjort os det muligt at færdes i Englands økonomiske Historie i et Aarhundrede uden at tage fejl af Afstande og Dimensioner.

Even Marstrand.

A. P. Jacobsen: EN SAMLING ARTIKLER OM LANDBRUGETS DRIFTSØKONOMI OG AFSÆTNING AF LANDBRUGSPRODUKTER. Th. August Bangs Forlag 1938. 283 S.

Statskonsulent Jacobsens Indlæg i Debatter om økonomiske Spørgsmaal møder hos mange Nationaløkonomer betydelig Interesse, og man gaar derfor med Glæde til Statskonsulentens Bog, hvor der er samlet en Række Artikler fra Perioden 1922—1937. Den valgte Form har ikke kunnet undgaa at føre til mange Gentagelser, og man kunde ønske fra denne Forfatters Haand at have faaet en samlet Fremstilling af Landbrugets Driftsøkonomi, men det skal paa den anden Side indrømmes, at den valgte Form giver Fremstillingen et Præg af Friskhed og umiddelbar Relation til mere eller mindre aktuelle Problemer.

Periode, at Aktieselskabsformen breder sig mere og mere i Industrien og Bankvæsenet. Endnu midt i 80erne var det fortrinsvis Jernbanerne, der var baserede paa Aktiekapital. Deres hele indbetalte Kapital var i 1885 £ 816 Mill., mens alle andre indregistrerede Selskaber kun havde en indbetalt Kapital af £ 495 Mill. I 1912 var ganske vist Jernbanernes Kapital blevet øget til £ 1335 Mill., men alle de andre Selskabers Kapital var øget til £ 2335 Mill. Skønt Trust- og Karteldannelsen ikke havde saa stor Betydning for England som henholdsvis for Amerika og Tyskland, opstod der dog adskillige Combines, og vi præsenteres i det nævnte Kapitel for de vigtigste Eksemplarer af Arten. Samtidig med denne Kapitalkoncentration havde ogsaa Forbrugsforeningerne en blomstrende Udvikling, navnlig i Englands nordlige Egne, en Udvikling, som ogsaa her skildres i Sammenhæng.

Længere end til 1914 vover Professor Clapham sig ikke frem i sin egentlige Fremstilling. Men han tilføjer dog en Epilog paa godt 40 Sider om Tiden 1914—29. Det er naturligvis ikke Alverden, der kan komme med i en saa kort Oversigt. Men ogsaa her findes dog et ikke lille Talmateriale, som paa adskillige Punkter tillader en at se Krigens og Efterkrigstidens perturbierende eller inciterende Virkninger paa det økonomiske Livs Kræfter. I enkelte Tilfælde faar vi endog Tal helt op til efter 1931. Befolkningskrisen, Bomuldsindustriens og Kulgrubernes langvarige Depression, den ondartede Efterkrigstidsarbejdsløshed og meget andet belyses, om end naturligvis i al Korthed. Derimod behandler Professor Clapham lige saa lidt her som i Hovedafsnittet det Omslag i den britiske økonomiske Politik, som indledes med Chamberlains Forslag om Rigspræference i 1903 og banede sig Vej lidt efter lidt, til England i 1932 gik helt over til et Beskyttelsessystem. Clapham bringer »facts and figures«, mens man derimod vil finde langt mere om de herskende Ideer og de ledende Personer i Brentanos Skildring af Englands økonomiske Historie.

Men i Begrænsningen viser Mesteren sig. Den almindelige engelske Historie, ogsaa Fremstillingen af de økonomiske og sociale Ideer, som har behersket Statsmændene, kan man let finde andensteds. Men Professor Claphams Bedrift ligger i, at han som ingen anden har opmaalt Terrænet og gjort os det muligt at færdes i Englands økonomiske Historie i et Aarhundrede uden at tage fejl af Afstande og Dimensioner.

Even Marstrand.

A. P. Jacobsen: EN SAMLING ARTIKLER OM LANDBRUGETS DRIFTSØKONOMI OG AFSÆTNING AF LANDBRUGSPRODUKTER. Th. August Bangs Forlag 1938. 283 S.

Statskonsulent Jacobsens Indlæg i Debatter om økonomiske Spørgsmaal møder hos mange Nationaløkonomer betydelig Interesse, og man gaar derfor med Glæde til Statskonsulentens Bog, hvor der er samlet en Række Artikler fra Perioden 1922—1937. Den valgte Form har ikke kunnet undgaa at føre til mange Gentagelser, og man kunde ønske fra denne Forfatters Haand at have faaet en samlet Fremstilling af Landbrugets Driftsøkonomi, men det skal paa den anden Side indrømmes, at den valgte Form giver Fremstillingen et Præg af Friskhed og umiddelbar Relation til mere eller mindre aktuelle Problemer.

Forfatterens Hovedtanke er, at det er umuligt at opstille Rentabilitetsberegninger for de enkelte Produktionsgrene, og at dette heller ingen Interesse har, fordi det driftsøkonomiske Spørgsmaal drejer sig om Muligheden af Ændringer, der virker forbedrende paa det samlede Resultat, f. Eks.: Kan jeg ved at købe 10 Grise og det dertil nødvendige Kraftfoder udover det forhaandenværende Foder vente større Nettoindtægt end ellers, eller kan jeg ved at købe for 100 Kr. Oliekager til Kørerne regne med at faa 110 Kr. mere ind end ellers? Denne værdifulde Betragtmaade anvendes paa en Række aktuelle Problemer paa en friskere Maade end man er vant til at træffe hos rene Teoretikere. Forfatterens Tankegang koncentrerer sig i ved-

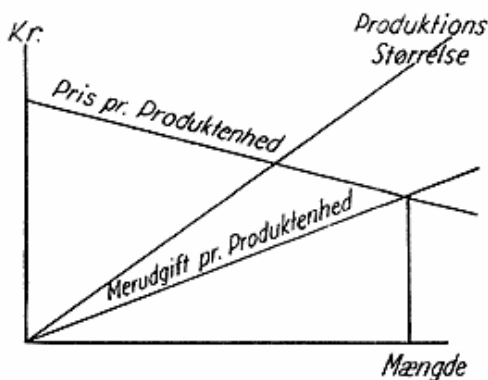

Fig. 1. Forfatterens Diagram.

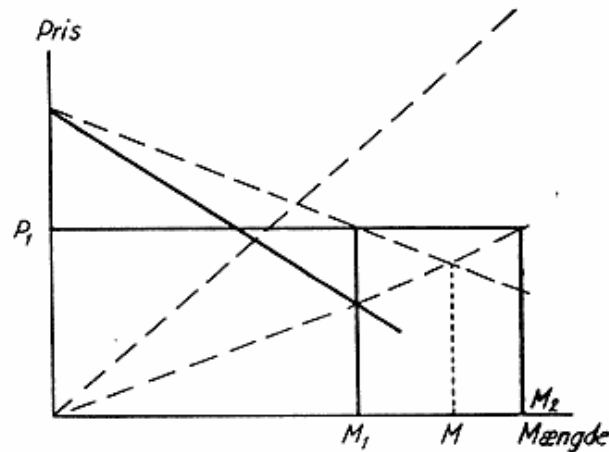

Fig. 2. Anmelderens Diagram.

føjede Diagram (der findes baade S. 62 og S. 227), som jeg ikke fuldt ud kan acceptere, hvorfor jeg har tilladt mig at vise mine Synspunkter i et Diagram paa samme Basis, idet Statskonsulentens Linier er tegnet som punkteret, medens mine Tilføjelser er stærkt optrukket. For det første har det Interesse at paapege, at det ved Siden af Kurven for Prisen pr. Produktenhed er af Betydning at tegne en Kurve for Merindtægten, som fremkommer ved de kalkulerede Merudgifter. Efter min Opfattelse vil Producenten standse, hvor Merindtægten er lig Merudgiften, altsaa i Punktet M_1 og ikke som hos Forfatteren i Punktet M . Hvis man videre gør sig klart, at Prisen reagerer paa ganske forskellig Maade, hvis den enkelte Landmand udvider 10 eller 20 % og hvis det samlede Landbrug udvider paa samme Maade, kan man tegne Prislinien for den enkelte Landmand som en Linie gennem P_1 parallel med X Aksen. For den enkelte Landmand vil Ligevægten indtræde, hvor denne Linie skærer Merudgiftsaksen eller ved en Mængde paa M_2 . Handler andre Landmænd paa samme Maade, har det videregaaende Konsekvenser, som jeg ikke ved denne Lejlighed skal komme ind paa.

Men den teoretiske Uoverensstemmelse, der er mellem Statskonsulentens og mit Syn paa dette Spørgsmaal, kan ikke afholde mig fra at anbefale alle driftsøkonomisk interesserede danske Økonomer at stifte Bekendtskab med Statskonsulent Jacobsens Bog.

P. P. Sveistrup.